

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICA, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 75.071.1(478):783(043.3)

GÎRBU ECATERINA

**ORIENTĂRI STILISTICE ÎN CREAȚIA
LUI VLADIMIR CIOLAC
INSPIRATĂ DIN GENURILE MUZICII CATOLICE**

SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

CHIȘINĂU, 2016

Teza de doctor a fost elaborată la catedra *Muzicologie și Compoziție* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

Conducător științific:

Irina Ciobanu-Suhomlin, doctor în studiul artelor, profesor universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Referenți oficiali:

Cornel Țăranu, doctor în muzicologie, profesor universitar, academician
al Academiei Române, România

Mironenco Elena, doctor habilitat în studiul artelor și culturologie, profesor universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Componența Consiliului Științific Specializat:

Ghilaș Victor, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător,
Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM, **președinte**

Bunea Diana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, AMTAP, **secretar**

Gagim Ion, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, USARB

Melnic Victoria, doctor în studiul artelor, profesor universitar, AMTAP

Tcacenco Victoria, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, AMTAP

Susținerea tezei va avea loc pe data de 31 octombrie 2016, ora 14.00, în cadrul Ședinței Consiliului Științific Specializat D 85.653.01-06 cu dreptul de a organiza susținerea tezelor de doctor în studiul artelor și culturologie din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (bl. 1, sala senatului, mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 111).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, (Chișinău, str. A. Mateevici, 87), Biblioteca Națională a Republicii Moldova (Chișinău, str. 31 august 1989, 78A) și pe pagina web a C.N.A.A. al Republicii Moldova (www.cnaa.md).

Referatul a fost expediat la 30 septembrie 2016.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,
doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

Diana Bunea

Conducător științific:
doctor în studiul artelor, profesor universitar

Irina Ciobanu-Suhomlin

Autor:

Ecaterina Gîrbu

© GÎRBU ECATERINA, 2016

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate în teza de față este determinată, în primul rând, de gradul insuficient de explorare a materialului muzical, atât de pe poziții muzicologice, cât și interdisciplinare, care sunt absolut necesare, având în vedere specificul domeniului sacralului. În al doilea rând, prin cercetarea lucrărilor muzicale cu subiecte spirituale ne apropiem de comprehensiunea stratului religios al mentalității inerente contemporaneității noastre și a sentimentului religios profund, ca fenomen actual transpus în materie muzical-artistică.

Dat fiind faptul că soluțiile componistice individuale ale autorului se referă la abordarea textelor și genurilor cu „genetică” preponderent eclesiastică, care și-au găsit întruchiparea muzicală în stilistica legată de tradiție, cuvântul-cheie pentru studierea muzicii religioase a compozitorului V. Ciolac ar fi „canonul”. Conceptul de canon în teză este tratat atât în sensul larg – cel al naturii artelor tradiționale și se referă la așa-numitele „arte canonice” (după Iu. Lotman), precum arta religioasă și folclorul, cât și în cel restrâns – al canonului bisericesc, cu referire la muzica eclesiastică, având în vedere canonul de gen, de text, melodiile tradiționale bisericești etc. Această abordare pare logică pentru un compozitor cu o carieră îndelungată de conducător al corului bisericesc, pentru care muzica religioasă constituie o mare parte din viață. Însă, pentru lucrări muzicale de orientare religioasă catolică – domeniul cel mai controversat pentru un autor de credință ortodoxă, abordarea prin prisma canonului necesită anumite precizări.

Evident, creația muzicală religioasă a lui V. Ciolac nu respectă cu strictețe principiile muzicii canonice de cult catolic, străine pentru un autor ortodox, ca să nu mai vorbim de abordarea lucrărilor din perspectiva teologiei catolice. Însă constituirea propriilor lucrări după modelele stilistice ale capodoperelor muzicale universale din domeniului muzicii spirituale de concert, reprezintă o provocare creativă pentru un compozitor modern, suscitând, astfel, interesul compozitorului moldovean, confirmând importanța și relevanța studiului de subiect. În cazul dat, este firească abordarea unei categorii stilistice ca purtătoare a originalității creatoare a compozitorului.

Cuvântul compozitorului contemporan, expus într-un studiu dedicat creației sale, este o sursă importantă pentru cercetătorii care interpretează noile lucrări. În acest sens, putem afirma că V. Ciolac nu este un reprezentant tipic al timpului nou din cauza modul său de gândire creștină și absenței unor declarații și speculații la acest subiect. Compozitorul, de altfel, nu manifestă calitățile specifice unui gânditor religios, care își exprimă public ideile de ordin religios-filozofic și nu tinde spre căutări filozofice existențiale. V. Ciolac, însă, stabilește coordonatele spirituale prin creația sa componistică, care dezvoltă importanța dimensiunii religioase a epocii contemporane în ansamblu și a culturii muzicale din Moldova, în parte.

Reieșind din argumentele prezentate mai sus, *ipoteza de cercetare* pentru studiul de față poate fi formulată astfel: lucrările în genurile muzicii catolice semnate de V. Ciolac relevă mai multe particularități stilistice care ne permit să pătrundem în metoda de creație a compozitorului. Bazându-se pe canoanele (modele sau invariante) genurilor muzicale religioase specifice cultului catolic, V. Ciolac propune o abordare proprie, incluzând în perimetrul intereselor sale artistice tradițiile muzicale europene pe care le regăsim în lucrările muzical-spirituale ale lui J. S. Bach, W. A. Mozart, J. Brahms, A. Dvořák ș.a., opusuri care reprezintă valori incontestabile și, în același timp, constituie repere stilistice pentru creația compozitorului din Republica Moldova.

Obiectul de studiu al tezei este muzica spirituală din Republica Moldova de la sfârșitul sec. XX – începutul sec. XXI.

Subiectul de cercetare îl constituie orientarea stilistică a lucrărilor cu tematică religioasă de filieră catolică a compozitorului V. Ciolac.

Scopul lucrării constă în cercetarea trăsăturilor stilistice ale creațiilor cu tematică religioasă ale lui V. Ciolac, în baza caracteristicilor (parametrilor, tiparelor) principale ale genurilor muzicii catolice și ale tradițiilor multisekulare de abordare componistică a acestora.

Obiectivele principale ale cercetării:

- evaluarea canoanelor (invariantelor sau modelelor) de genuri eclesiastice în domeniul muzicii catolice, care se află în perimetrul intereselor de creație ale compozitorului V. Ciolac;
- elucidarea specificului de tratare a textului în lucrările spirituale ale lui V. Ciolac;
- identificarea parametrilor structurali, stilistici și semantici ai lucrărilor semnate de V. Ciolac în procesul de analiză a opusurilor muzicale, care aparțin genurilor liturgice și extra-liturgice de cult creștin occidental;
- caracterizarea metodelor componistice de construire a lucrărilor, inclusiv a modului de formare a tematismului, a mijloacelor de expresie muzicală selectate în procesul de dezvoltare a materialului muzical etc., cu evidențierea elementelor specifice ale tehnicii componistice, semnificative pentru compozitor;
- stabilirea elementelor stilistice tipice, pe de o parte, și a celor originale, pe de altă parte, în lucrările analizate, corelarea propriilor observații cu modelele și metodele cunoscute de abordare a genurilor din punctul de vedere stilistic;
- evidențierea aportului compozitorului la îmbogățirea repertoriului componistic autohton precum și la promovarea direcției spiritual-religioase a muzicii contemporane.

Materialul muzical care a servit drept sursă de cercetare pentru studiul de față include următoarele compoziții de geneză catolică liturgică: *Requiem* pentru cor, soliști și orgă (1995), *Stabat Mater* pentru cor și orchestra (1997), *Magnificat* pentru cor, soliști și orchestră (2004), *Messe* pentru cor, soliști, orgă și orchestră (2012); *Miserere* pentru cor feminin *a cappella*

(1995), *Ave Maria* pentru cor feminin și orchestra de camera (1999), *Laudate Dominum* pentru cor mixt și orgă (2005), *Salve Regina* pentru cor, soliști și orchestra de coarde (2007). Un alt grup de opusuri muzicale, cu pondere mai mică în portofoliul de creație al compozitorului, cuprinde lucrările spirituale extra-liturgice, cu tematică sacră, destinate interpretării concertistice precum *Psalmodia* pentru orchestră simfonică (1999, dedicată jubileului de 2000 de ani ai creștinismului) și Adagio *Рождественская ночь* (*Noapte de Crăciun*) pentru orchestră de coarde (2000). Toate lucrările, cu excepția *Misei*, au fost scrise în ultimul deceniu al sec. XX – primul deceniu al sec. XXI.

Metodologia cercetării îmbină metodele empirice cu cele teoretice, printre care un loc aparte îi revine metodei comparativ-istorice aceasta fiind asociată și cu metodele muzicologice. Abordarea comparativă, prin care este posibilă colaționarea lucrărilor muzicale diverse, în primul rând, din punctul de vedere stilistic, a devenit deosebit de importantă și prodigioasă pentru cercetarea noastră. Aplicarea metodei hermeneutice și exegetice a fost motivată de necesitatea înțelegerii atât a semanticii componentelor verbal-textuale reprezentate de textul biblic latin, cât și a semnelor textului muzical în calitate de repere ale unui anumit sistem stilistic. Metoda abstracției, la rândul ei, a permis evidențierea și studierea unor repere stilistice esențiale ale lucrărilor analizate, iar metoda sintezei a asigurat fundamentarea concluziilor generale privind reconsiderarea rezultatelor analitice într-un sistem stilistic și evaluarea metodelor de creație a compozitorului, în baza modelelor muzicale tradiționale sau a principiului componistic de modelare stilistică.

Problema științifică soluționată se referă la *poetica muzical-istorică a muzicii spiritual-religioase* și rezidă în *identificarea aspectelor generale* legate de *modelarea stilistică* a genurilor muzicale de sorginte catolică în creația lui Vladimir Ciolac, abordare ce a condus la *definirea metodei sale de lucru*, din perspectiva *evaluării aportului compozitorului* la perpetuarea tradițiilor muzicii religioase autohtone.

Noutatea științifică și originalitatea lucrării constă în introducerea în circuitul științific a unor lucrări muzicale noi ale lui V. Ciolac, în analiza opusurilor muzicale din punctul de vedere al canoanelor, invariantelor sau modelelor de gen specifice tradiției eclesiastice catolice; în identificarea elementelor stilistice esențiale ale lucrărilor muzicale religioase. Pentru prima dată în muzicologia din Republica Moldova a fost fundamentată și aplicată o metodă analitică în baza criteriului universal al canonului de gen al muzicii catolice, care a condiționat o interpretare stilistică proprie a prototipurilor eclesiastice în lucrările lui V. Ciolac orientată spre tradițiile muzicii spirituale occidentale. Abordarea stilistică a permis extinderea cunoștințelor științifice la nivelul caracterizării metodei componistice a autorului. În plus, viziunea istorico-stilistică asupra unei părți esențiale și importante a creației muzicale a lui V. Ciolac, fiind nouă pentru

muzicologia autohtonă, a asigurat o combinare organică a cercetării aspectelor istorice și a problemelor teoretice ale muzicii sacre.

Importanța teoretică a lucrării. Teza de față a fost realizată într-un format monografic, care depășește orice studiu științific elaborat până în prezent dedicat unei lucrări muzicale aparte a compozitorului V. Ciolac sau a unui aspect tematic restrâns, ceea ce a permis să fie abordate unele probleme de ordin mai general și particular ale muzicii sacre de la sfârșitul sec. XX – începutul sec. XXI. Printre întrebările teoretice importante, asupra cărora a fost concentrată atenția noastră, sunt parametrii structurali și semantici ai modelelor primare ale muzicii catolice, dialogul artistic creator al autorului cu diferite epoci stilistice ale muzicii universale, metoda de modelare a unor tipare stilistice și de gen cunoscute care au servit drept surse de inspirație pentru V. Ciolac.

Caracteristicile stilistice și de gen ale lucrărilor muzicale semnate de V. Ciolac au fost cercetate din diferite perspective: a interacțiunii cu canoanele bisericești de genuri ale muzicii catolice, a tradițiilor istorice ale muzicii religioase universale și a realizărilor individuale în domeniul componisticii muzicale spirituale. În baza analizei detaliate a opusurilor cu tematica religioasă ale lui V. Ciolac, teza își aduce contribuția în aprofundarea științifică a fenomenului muzicii sacre și în determinarea rolului acesteia în creația componistică contemporană.

Valoarea aplicativă a lucrării. Materialele tezei pot servi drept suport în cercetările ulterioare din domeniul istoriei muzicii naționale; ele pot fi solicitate de muzicologi, interpreți și conducători ai colectivelor corale bisericești; de asemenea, pot fi utilizate în cadrul cursurilor didactice de istorie a muzicii naționale, istoria muzicii religioase, literatură corală, forme muzicale în instituțiile de învățământ specializat și general – licee, colegii și universități.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Caracterizarea *metodei componistice* a lui Vladimir Ciolac care prevede abordarea textelor și genurilor cu „genetică” preponderent eclesiastică, întruchiparea muzicală în stilistica legată de tradiție; evidențierea particularităților scriiturii componistice individuale ale autorului.

2. Creațiile cu un subiect religios ale compozitorului V. Ciolac în contextul reînvierii ”artei canonice”. Studiarea canoanelor muzical-liturgice creștine în cultura europeană, accentuarea pozițiilor estetice ale lui V. Ciolac.

3. Clasificarea genurilor imnografice și, în special, a lucrărilor muzicale scrise în baza lor, utilizând în calitate de criteriu general perechea de noțiuni *liturgic – extra-liturgic*.

4. Investigarea opusurilor muzical-spirituale ce dovedesc urmarea unui *model* preluat dintr-o epocă concretă care reprezintă un rezultat al interpretării individuale a modelului de către autor.

5. Axarea pe un anumit model oferă posibilitate compozitorului de a realiza într-o formă inedită o entitate nouă ce conține în sine informații despre epoca în care a fost elaborat conceptul, stilemele, normele sistemului lingvistic și, în același timp, readuce în prim-plan principiile morale și etice ce sunt perpetuate anume în cadrul speciilor muzicii bisericești.

6. Identificarea *interferențelor stilistice* care pot fi observate atât pe segmentul catolic al muzicii creștine în ansamblu, cât și în unele opusuri separate. Semnalarea *difuziei funcționale* a trăsăturilor specifice ale muzicii de concert cu cele ale muzicii de cult în creația lui V. Ciolac, reprezentând un aliaj stilistic ce a fost stabilit în tradiția componistică profesională cu mult timp înainte și de care, evident, s-a inspirat compozitorul.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetărilor și-au găsit reflectare în lucrări științifice publicate, dintre care 9 articole și 5 rezumate, cu volum total de 6,1 c. a. 8 articole științifice sunt publicate în edițiile naționale de profil aprobate de CNAA și 1 – într-o culegere de articole internațională. De asemenea, acestea au fost utilizate în procesul didactic, prezentate în cadrul a 14 conferințe științifice, dintre care 6 naționale și 8 internaționale.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza de doctorat a fost elaborată conform planului de cercetare științifică al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, a fost discutată la ședințele catedrei *Muzicologie și Compoziție* din 25 martie 2016 și examinată în ședința Seminarului științific de profil de la AMTAP, specialitatea 653.01 – Muzicologie din 4 mai 2016, fiind recomandată spre susținere.

Volumul și structura tezei. Cercetarea conține 149 de pagini ale textului de bază după cum urmează: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 235 titluri în 4 limbi și notografie, 4 anexe inclusiv exemple muzicale și partiturile lucrărilor analizate, tabele cu structura lucrărilor, texte canonice, schiță biografică a compozitorului V. Ciolac.

Cuvinte-cheie: Vladimir Ciolac, creația corală, tematica religioasă, genurile muzicii catolice, texte canonice, figurile muzical-retorice, varianta-model, modelare stilistică, compozitor din Republica Moldova.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt delimitate cadrul tematic și problematica abordată, cu argumentarea actualității și importanței acesteia; sunt formulate scopul și obiectivele tezei; este relevat caracterul științific novator și originalitatea studiului, subliniindu-se importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. De asemenea, sunt prezentate metodele de cercetare și materialul muzical care a servit drept sursă de examinare în tratarea subiectului investigat, este expus rezumativ conținutul capitolelor lucrării.

Capitolul 1, **Dimensiunea științifică a creației muzical-religioase reflectată în cercetările muzicologice**, oferă o informație succintă despre dezvoltarea muzicii spirituale din a doua jumătate a sec. XX – începutul sec. XXI, accentuând diversitatea spectaculoasă de manifestări ale imaginilor sacrale și libertatea de transformare a genurilor. În subcapitolul 1.1. **Perspective metodologice privind creația componistică de profil religios în muzicologia contemporană** sunt prezentate diferite surse științifice cu referire la problema vizată, sunt expuse principalele concepte ce țin de domeniul muzicii spirituale inclusiv canonul, modelul, genul și stilul. În special se menționează studiile muzical-științifice ale savanților teologi și ale reprezentanților științei muzicale din trecut, precum și scrierile muzicologilor contemporani, în care se evidențiază unele probleme în domeniu precum interacțiunea religiei și artei muzicale, abordarea analitică a muzicii creștine, tratarea muzicii spirituale de pe pozițiile teologiei creștine sau ale celei confesionale – catolice sau ortodoxe, esența, specificul și tipologia muzicii spirituale, genurile muzicii spirituale, stilistica muzicii spirituale și eclesiastice etc. De asemenea se abordează problema definițiilor cu referire la domeniul muzicii sacre, cele care ar reflecta diversitatea manifestărilor artistice inerente etapei actuale de dezvoltare a fenomenului abordat. În acest sens cercetările muzicologii ruși N. Guleanițkaia, I. Stepanova, T. Vladîșevskaia, Iu. Paisov, protoiereul B. Nicolaev, compozitorul-scriitor V. Martînov ș.a. au demonstrat o anumită sensibilitate față de procesele evolutive în domeniu, propunând variante revăzute sau cel puțin corectate ale unor noțiuni din sfera muzicii spirituale moderne.

În muzicologia contemporană s-a cristalizat un concept tipologic care diferențiază două sfere ale muzicii spirituale de azi, și anume *muzica liturgică* și cea *spirituală de concert*. De fapt, această clasificare, având la bază criteriul funcțional, adică delimitarea în dependență de locul de funcționare (existență) – mediul eclesiastic sau concertistic, a fost elaborată cu referire la muzica bisericii ortodoxe, dar în opinia noastră este valabilă și pentru muzica spirituală universală. Ambele domenii sunt bine dezvoltate în componistica actuală, relevând interesul creativ al compozitorilor și atenția permanentă a muzicologilor.

De un real folos pentru cercetarea noastră au servit studiile fundamentale, care reflectă o gamă largă de probleme cu privire la istoria și teoria artei muzicale bisericești. Indicăm, în special, investigațiile specialistului consacrat în domeniul liturgicii și cântului bisericesc ortodox I. Gardner [6]; trilogia studiilor scriitorului-compozitor V. Martînov [9–11], studiul de o importanță metodologică majoră pentru teza de față semnat de muzicologul rus N. Guleanițkaia [7].

În muzicologia contemporană (de exemplu, V. Ponomarev, S. Lebedev), inclusiv cea autohtonă (L. Balaban), a fost adoptată noțiunea de creație spirituală *paraliturgică* propusă de

I. Gardner, cu referire la cântările care de multe ori nu se încadrează în contextul intonației eclesiastice și sunt mai potrivite pentru interpretarea concertistică.

Conceptul canonului. Teoria canonului în diferite domenii ale artelor, care s-a format în anii 70–80 ai secolului XX, în studiile lui A. Losev, Iu. Lotman ș. a., în cercetările științifice ale canoanelor muzical-liturgice creștine inclusiv celor ortodoxe realizate de A. Lesovicenko [8], T. Rojkova, O. Urvanțeva ș. a. de la începutul secolului XXI s-a dovedit a fi un instrument important de cunoaștere.

În căutarea instrumentelor științifice de cercetare a lucrărilor muzicale construite în baza diferitelor canoane sau modele stilistice și de gen ne-am axat pe noțiunea de *reminiscentă* care se utilizează în studiul artelor la etapa contemporană pentru definirea unui procedeu de creare a obiectelor artistice. Mai precis, acest termen (de la lat. *reminiscentia* – aducere aminte, amintire, ecou) se definește ca „3) (în creația artistică și literară) element inspirat, ca urmare a unei influențe mai mult sau mai puțin conștiente” [2]. Reminiscenta ca o metodă de creație se bazează pe un împrumut artistic care se realizează în diferite forme particulare precum citatul, compilația, variația, stilizarea etc. oferind astfel o interpretare individuală a obiectului primar. Identificarea prototipurilor stilistice și aprecierea gradului de interpretare a acestora în procesul de analiză a lucrărilor muzicale din această perspectivă poate aduce unele rezultate noi în cazul opusurilor muzicale ale lui V. Ciolac scrise în baza canoanelor eclesiastice și a tradiției îndelungate de întruchipare acestora în muzica universală.

Noțiunea de stil al muzicii spirituale. Problema stilului în muzică rămâne în centrul atenției științifice a mai multor generații de muzicologi fiind actuală și pentru savanții contemporani, reprezentând un subiect discutabil în mai multe studii din muzicologia europeană. În investigarea aspectelor stilistice ale lucrărilor muzical-spirituale ale lui V. Ciolac ne bazăm pe studiile muzicologice dedicate problemelor stilului și genului, la care au contribuit A. Losev, A. Sohor, V. Țukerman, S. Skrebkov, M. Mihailov, E. Nazaikinski, M. Lobanova, precum și muzicologul din Republica Moldova V. Axionov. Pentru caracterizarea stilisticii barocului și clasicismului care au atras atenția compozitorului ne-am documentat în cercetările științifice ale muzicologilor M. Lobanova și L. Kirillina.

În șirul de lucrări științifice care sunt centrate pe poziția liturgică (ortodoxă) se evidențiază teza de doctor habilitat, precum și unele articole științifice ale muzicologului rus O. Urvanțeva [13; 14] care abordează creația muzical-spirituală a zilelor noastre din punctul de vedere a gândirii componistice moderne. Pornind de la clasificarea muzicii componistice contemporane în două grupuri total diferite – muzica liturgică și cea de concert – autoarea încearcă să ne convingă că metodele de abordare a acestora se deosebesc substanțial fiind exprimate prin opoziția categoriilor de „canon” și „stil”. Cu toate acestea, cercetătoarea arată că

de la „confruntarea” celor două ramuri ale muzicii spirituale – muzica liturgică și cea spiritual-concertistică muzicologia contemporană a ajuns la o „asociere dinamică”, a acestora fapt ce a permis evidențierea mai multor aspecte noi în domeniul muzicii spirituale inclusiv apariția genuri liturgice noi (N. Guleanițkaia, T. Rojkova, Iu. Paisov), dezvoltarea genurilor tradiționale (A. Kovaliov, E. Levașov), relația între muzica religioasă și cea laică (E. Lobzakova), caracterizarea sferelor imagistice (A. Truhanova), manifestarea stilului de autor (Iu. Paisov, T. Rojkova, O. Urvașeva) etc.

Prin urmare, O. Urvașeva propune o metodă analitică numită de ea *demontarea straturilor* realizată în trei etape: identificarea stilului bisericesc (în baza genurilor), modelului stilistic inițial și a trăsăturilor stilistice individuale ale autorului, exprimate prin caracteristici constante (invariant), speciale (model) și unice (modus). În teza sa de doctor habilitat O. Urvașeva a fundamentat existența celor două canoane – canonul muzical-bisericesc și cel muzical-artistic de concert. Autoarea definește principiul esențial care stă la baza compoziției muzical-spirituale contemporane ca *modelare stilistică* sau *creație în baza modelelor stilistice*.

Rolul muzicii în ritul catolic este abordat de doctorul în teologie Michael Kunzler, studii despre muzica sacră romano-catolică aparțin preotului polonez, Ireneusz Pawlak. Istoria muzicii catolice occidentale în diferitele ei ipostase a constituit subiectul unor studii fundamentale și articole semnate de S. Skrebkov, V. Protopopov, Iu. Evdokimova, N. Simakova, M. Saponov ș.a. după cum și a manualelor de istorie a muzicii editate începând cu anii 70 ai sec. XX.

Muzicologia contemporană acordă o atenție deosebită genurilor tradițional-canonic de proveniență romano-catolică. Genurile de *Requiem*, *Misă*, *Stabat Mater*, *Pasiuni*, *Magnificat* etc., în numeroase interpretări componistice, își continuă viața în muzica est-europeană în afara practicii liturgice, pentru care inițial au fost destinate. Este firesc, că muzicologia nu a rămas departe de practica componistică generală în domeniu. Astfel, genul de *requiem* a fost cercetat de Th. Buerkle, L. Vlasenko, K. Jabinski, A. Krylova, S. Studennikova, T. Ugriumova, inclusiv *requiemul* românesc de P. Măniuț. *Misa* sec. XX a constituit subiectul tezei de doctorat de E. Kalicenko; în eseurile semnate de Yu. Holopov și Yu. Moskva este explicată semnificația liturgică a compartimentelor *misei* și *Oficiului*. Muzicologul român Vasile Vasile abordează *psalmul* sub aspect istoric [4]. Mariologia muzicală este prezentată de studiile științifice ale muzicologilor N. Ușakova, O. Nemkova, Iu. Peretokina și M. Kușpiliova etc.

În subcapitolul **1.2. Creațiile cu tematica religioasă ale lui V. Ciolac în oglinda muzicologiei din Republica Moldova** se reflectă cele mai importante surse științifice care cuprind analiza creațiilor cu tematică religioasă ale lui V. Ciolac, în special, reflectate în studiile cercetătorilor autohtoni precum E. Mironenco [12], E. Nagacevschi [1], I. Ciobanu-Suhomlin, S. Țircunova [15], T. Muzâca, E. Sambriș, L. Balaban [5]. Se menționează faptul că, schimbările

social-politice produse în viața Republicii Moldova au determinat manifestarea unui interes sporit al compozitorilor autohtoni față de genurile muzicii religioase, acest val de reînviere a muzicii cultice atingând și genurile muzicii catolice reprezentate destul de variat în creația compozitorului V. Ciolac.

1.3. Concluzii la capitolul 1.

Muzica spirituală contemporană reprezintă un subiect de studiu științific abordat pe larg în literatura muzicologică. Totuși, comparativ cu cercetările care vizează domeniul muzicii bisericești, pe de o parte, și creația muzicală de sorginte religioasă din perioadele Barocului, Clasicismului și Romantismului, pe de altă parte, numărul lucrărilor dedicate opusurilor cu tematică sacră ale contemporanilor noștri este mai mic. Problematika investigațiilor se deosebește printr-un grad sporit de diversitate, însă, nu toate viziunile științifice evidențiate în articolele și monografiile menționate pe parcursul capitolului I sunt actuale pentru tema tezei de față. Putem remarca cele mai importante și relevante aspecte științifice ale creației muzical-religioase reflectate în cadrul acestora.

1. Existența într-un cadru ritualic a genurilor spiritual-muzicale din spațiul liturgic condiționează căutarea unor abordări specifice pentru cercetare în domeniul practicii liturgice și a muzicii spirituale.

2. Conceptul de *muzică sacră* (spirituală) include toată muzica scrisă pe texte biblice și liturgice, precum și pe texte într-un fel sau altul legate de tematica religioasă și practica de interpretare atât bisericească, cât și de concert.

3. În procesul de cercetare am constatat că baza terminologică a muzicologiei din Republica Moldova privind muzica bisericească se află în proces de formare.

4. Perechea de noțiuni *liturgic – extra-liturgic* se utilizează în studiile muzicologice în calitate de criteriu general pentru clasificarea genurilor imnografice și, în special, a lucrărilor muzicale scrise în baza lor, independent de confesie.

5. Dihotomia *muzica bisericească* și cea *spirituală de concert* se referă la mijloacele muzicale de realizare a canoanelor de gen.

6. Studiul istoriografic a demonstrat că cercetarea problemei anunțate este imposibilă fără a recurge la studiul modelului canonic al cântării eclesiastice creștine și a metodelor de aplicare a acestora în contextul stilurilor de autor.

7. Sistemul de canoane muzical-liturgice creștine în cultura europeană este studiat de pe poziții estetice, culturologice și muzical-tehnologice, determinând în mare măsură elaborarea metodologiei de cercetare a lucrărilor muzicale ce se încadrează în spațiul conturat.

8. Realizarea canoanelor se efectuează în anumite condiții stilistice, din acest motiv spectrul larg de probleme legate de noțiunea de stil devine foarte actual în contextul formării conceptului de studiu și a metodelor de cercetare.

9. În pofida faptului că teza de față se focusează pe investigarea genurilor muzicale de geneză catolică, totuși, viziunile artistice ale compozitorului V. Ciolac sunt determinate în mare măsură de adeziunea sa la confesiunea ortodoxă, fapt ce dictează și modalitățile de abordare a acestora.

10. Cu toate că noțiunea de canon și formele de realizare a acestuia în materia muzicii religioase atrage atenția și eforturile insistente ale muzicologilor și culturologilor contemporani, rezultatele concrete de abordare artistică a compozitorilor necesită de fiecare dată o interpretare științifică individuală reieșind din poziția creativă, metodele de lucru și limbajul muzical propriu. Un exemplu elocvent în acest sens îl reprezintă opusurile muzicale spirituale semnate de V. Ciolac.

Capitolul 2, **Reactualizarea tradițiilor muzicii catolice în creațiile corale religioase legate de chipul Mântuitorului**, include o clasificare a opusurilor de geneză catolică, în funcție de proporții și de legătura cu ritul creștin occidental, fiind aranjate apoi în ordine cronologică:

1. Lucrări spirituale de concert scrise în baza modelelor liturgice europene occidentale ale muzicii sacre, inclusiv:

- lucrări ample de „genetică” liturgică, cum sunt *Requiem* pentru cor, soliști și orgă (1995), *Stabat Mater* pentru cor și orchestra (1997), *Magnificat* pentru cor, soliști și orchestră (2004), *Messe* pentru cor, soliști, orgă și orchestră (2012);
- lucrări de proporții mai mici de proveniență liturgică catolică – *Miserere* pentru cor feminin *a cappella* (1995), *Ave Maria* pentru cor feminin și orchestră de cameră (1999), *Laudate Dominum* pentru cor mixt și orgă (2005), *Salve Regina* pentru cor, soliști și orchestră de coarde (2007).

2. Lucrări spirituale extra-liturgice, cu tematică spirituală, destinate pentru interpretarea concertistică instrumentală, precum:

- *Psalmodia* pentru orchestră simfonică (1999, dedicată jubileului de 2000 de ani ai creștinismului), *Adagio Noapte de Crăciun* pentru orchestră de coarde (2000).

Lucrările muzical-spirituale de concert scrise în genurile muzicii catolice pot fi divizate în două grupuri. Criteriile conform cărora se produce departajarea sunt determinați reieșind din tematica reliefată în cadrul acestora.

- Astfel, la *primul grup* pot fi atribuite creațiile ce se axează pe o tematică *hristologică* care reflectă chipul lui Iisus, ca Salvator și Mântuitor al lumii, imagine ce constituie reperul unificator determinant al predicamentului propus, desfășurând un tablou complex în care

se reliefează diferite ipostaze ale ideii jertfirii Fiului lui Dumnezeu pentru salvarea omenirii. În același timp, poate fi urmărită și amplitudinea dimensională treptată a abordării genurilor – de la cele de dimensiuni mici spre altele mai ample: *Miserere* (1995), *Dies irae* (1995), *Requiem* (1995), *Laudate Dominum* (2001), *Messe* (2012).

- Cel de-al doilea grup include creațiile, conținutul cărora este legat de chipul Maicii Domnului, relevant și în denumirea acestora, spre exemplu: *Stabat Mater* (1997), *Magnificat* (2003), *Ave Maria* (1999), *Salve Regina* (2007). Fiecare lucrare din șirul nominalizat reprezintă, de fapt, o abordare contemporană a genurilor ce înscriu o pagină considerabilă în istoria muzicii universale și care pe parcursul mai multor secole au demonstrat actualitatea nu doar a tematicii, dar și a semnificației sacrale percepute de compozitori și tratate absolut individual. În același timp, fiecare din acestea își dovedește apartenența la diferite genuri ale muzicii religioase, fie de dimensiuni mari sau mici. Ca urmare, factorul principal ce determină atribuirea lucrărilor enumerate la al doilea grup reiese din unitatea tematică reliefată care alcătuiește o ramură aparte în cultul catolic, fiind numită *mariologie*.

Particularitatea esențială comună celor două grupuri se definește prin reactualizarea pe parcursul secolelor a genurilor circumscrise cultului catolic.

Capitolul doi conține trei compartimente. În subcapitolul **2.1. Interferențe stilistice în Messe de V. Ciolac**, este întreprinsă o tentativă de a demonstra prezența conexiunilor muzicale cu *Krönungsmesse in C-dur* de W.A. Mozart, care a servit drept model pentru conturarea parametrilor activi ai fenomenului de sinteză, cu *Messe* de V. Ciolac fiind o lucrare de concert. Un prim argument în favoarea acestei ipoteze este denumirea originală a opusului lui Mozart, fiind intitulat în limba germană *Messe*. Titlul german de *Messe* și nu *Misa* din latină care se întâlnește de regulă în denumirile lucrărilor ce se atribuie acestui gen din diferite perioade vorbește despre predilecția lui V. Ciolac pentru creațiile reprezentate în perioada clasică care îmbină armonios elementele specifice muzicii religioase și a celei laice. O altă conexiune vizibilă se evidențiază și în structura lucrărilor analizate, ambele având același număr de părți (a se vedea schema din Tab. 2.1, Anexa 2 din teza). Atât W.A. Mozart cât și V. Ciolac se abat de la structura tradițională de cinci părți, evidențiind *Benedictus* ca o parte separată. Urmărind structura *miselor* putem conchide că tempourile în care sunt scrise părțile prezintă o diferență nesemnificativă. Pentru identificarea altor conexiuni a fost urmărit modul de structurare a părților interne ale *Miselor* precum și mijloacele de expresie muzicală.

În subcapitolul **2.2. Requiemul de V. Ciolac între tradiție și modernitate** se analizează structurarea compozițională a *Requiemului* care nu se limitează la ignorarea părților facultative în favoarea alegerii părților canonice. Metoda de lucru cu textul canonic în lucrarea lui V. Ciolac se

deosebește printr-o comasare a compartimentelor separate datorită unirii textelor în cadrul unei părți. Astfel, prima parte – Introitul *Requiem aeternam* a fost unită cu *Kyrie eleison* care nu se evidențiază ca parte de sine stătătoare. În partea cea mai solemnă și triumfală *Sanctus* textul a fost regrupat astfel, încât *Benedictus* să nu fie separat într-o strofă aparte, unindu-se cu *Hosanna*. Partea a X-a *Agnus Dei* cuprinde, alături expunerea dublă de a textului canonic *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*, (în loc de cea tradițională triplă), și continuarea specifică *Requiemului: dona eis requiem și dona eis requiem sempiternam*, care sunt substanțial prelungite, și textele *Communio: Lux aeterna* cu *Requiem aeternam*. Cu alte cuvinte, V. Ciolac își încheie *Requiemul* cu repriza primei părți (*Adagio. Lugubre*) în baza textului din prima strofă a Introitului *Requiem aeternam*. În același timp, unele texte canonice în *Requiemul* de V. Ciolac au fost omise sau prescurtate. De exemplu, în *Ofertoriu* compozitorul s-a limitat la textul *Domine Jesu Christe*, renunțând la *Hostias*.

Fiecare parte componentă a *Requiemului* de V. Ciolac reprezintă o compoziție de tip contrastant bine gândită, în care pe plan compozițional-dramaturgic (între părțile componente ale lucrării) interacționează diferiți factori de unitate precum planul tonal, unele legături intonaționale, tematice, facturale, etc. În acest sens, se evidențiază arcul tematic între prima și ultima parte, *Requiem aeternam*, precum și rolul constructiv al motivului emblematic al Barocului, preferat de J.S. Bach – așa numitul motiv al crucii, prin care sunt unite părțile *Requiem aeternam* (nr. I) și *Dies Irae* (nr. II), și în baza căruia a fost elaborat *Confutatis* (nr. VI). Motivul identificat în lucrarea lui V. Ciolac cunoaște diferite forme (variante originală cromatică și cea diatonică a crucii răsturnate), proliferază în linii melodice mai dezvoltate, generează alte construcții melodice cromatice (*saltus* și *passus duriusculus*). În continuare este abordată problema semanticii tonalităților care prevalează în *Requiem*, sunt identificate un șir de figuri retorice muzicale specifice Barocului.

Subcapitolul **2.3. Abordarea contemporană a colindei în piesa pentru orchestra de coarde Noapte de Crăciun**, se vorbește despre influența cântecelor de Crăciun *Noapte de vis* și *O, brad frumos* care aparțin tradiției occidentale, fiind reprezentate prin prisma unor aluzii intonative. Se demonstrează faptul că melodiile acestor două cântece au stat la baza formării unor două sfere intonaționale ale întregului discurs muzical al lucrării analizate, determinând aspectul imagistic al lucrării.

2.4. Concluzii la capitolul 2.

În concluzie, reieșind din scopul principal al studiului dat, putem evidenția unele particularități specifice pentru lucrările spirituale analizate ale lui V. Ciolac. Este de menționat că lucrările de tematică religioasă alcătuiesc un compartiment aparte în creația compozitorului și demonstrează o varietate confesională creștină, – ne referim în special la cele mai vechi, cum

sunt ortodoxia și catolicismul. Fiind dirijor de cor, el se axează preponderent pe sonoritățile vocal-corale și muzica vocal-simfonică, domeniu care, de fapt constituie cea mai mare parte a creației sale. O altă caracteristică specifică este utilizarea formelor și genurilor muzicii bisericești, contribuind prin acest fapt la descoperirea semanticii ce ține de dimensiunea spirituală a creației.

1. În baza cercetărilor efectuate în cadrul acestui capitol am constatat că un rol important în dialogul cultural-stilistic între tradiția laică și cea bisericească îl au procedeele prin care se reliefează modalitățile de utilizare a textului – aplicate de către compozitor în mod conștient sau în baza memoriei asociative – a reminiscentelor din trecut – abia perceptibile, ele formează concepția stilistică a lucrării.

2. Am constatat, că asimilarea genurilor tradiționale ale muzicii religioase în cele laice este posibilă la câteva niveluri: structural, ideatic sau semantic, morfologic (al limbajului muzical) și stilistic.

3. Atestăm prezența conexiunilor muzicale cu *Krönungsmesse in C-dur* de W.A. Mozart, lucrare ce a servit drept model pentru conturarea parametrilor activi ai fenomenului de sinteză cu *Messe* de V. Ciolac, se demonstrează faptul că compozitorul pornește de la modelul de tip tradițional.

4. Unul din procedeele artistice originale ale compozitorului este reminiscenta, care acționează la diferite niveluri ale lucrărilor muzicale, în special cel compozițional, imagistic, intonațional, al tempourilor din *Messe* și cel al stilisticii generale din *Requiemul* de V. Ciolac.

5. Un rol important îi revine semanticii tonalităților care prevalează în *Requiem* – problemă care a fost abordată în premieră. În paralel, sunt identificate un șir de figuri retorice muzicale specifice Barocului precum figura *anaphora*, *climax*, *parrhesia*, *tmesis*, fiind explicate din punctul de vedere al structurii și al semanticii.

6. Utilizarea orgii cu rol de acompaniament, în *Messe* (și în *Laudate Dominum*), mărturisește în favoarea adoptării unor elemente specifice muzicii cultului catolic.

7. În piesa orchestrală *Noapte de Crăciun* autorul apelează la o temă legată de un anumit eveniment cu o semnificație deosebită, Nașterea Domnului, Mântuitorului lumii, reprezentând o sărbătoare de importanță majoră în religia creștină. Autorul se adresează genului muzicii instrumentale care constituie un domeniu de referință pentru V. Ciolac.

8. Lucrarea nominalizată este scrisă în formă strofică, specifică preponderent muzicii vocale legate de text, particularitate care denotă un element caracteristic nu doar opusului *Noapte de Crăciun*, ci mai multor lucrări ce aparțin genurilor vocale și celor instrumentale. Adresarea la forma strofică a fost dictată de necesitatea configurării unui discurs muzical în baza formulelor melodice de cântec.

9. Am identificat utilizarea intonațiilor melodice inspirate din unele cele mai cunoscute cântece de Crăciun de tradiție occidentală *Noapte de vis* și *O, brad frumos* ce asigură nivelul imagistic al lucrării. Totodată, prezența aluziilor muzicale în baza acestor cântece, ne sugerează ideea că piesa orchestrală *Noapte de Crăciun* de V. Ciolac reprezintă o variantă originală și modernă a unui colind instrumental.

10. Se remarcă faptul că prin adresarea la textele canonice religioase de limbă latină, V. Ciolac se apropie de curentul neocanonic din componistica contemporană. De asemenea, concluzia ce se desprinde se rezumă la faptul, că deși autorul păstrează cele mai semnificative elemente ale tradițiilor muzicii romano-catolice, totuși, toate aceste lucrări nu sunt destinate interpretării în cadrul serviciul divin, ci se atribuie domeniului muzicii de concert.

11. Trăsăturile specifice stilului muzical ce se profilează în cadrul opusurilor analizare se înscriu perfect într-una din tendințele tetraedrii evidențiate în creația muzicală contemporană de compozitorul român Ștefan Niculescu: „*Fuga înapoi sau adoptarea unei ordini colective scrise* (din trecutul muzicii culte europene) <...> aparține unei epoci anterioare: se copiază modelele muzicale mai vechi, devenite azi universale <...>. Muzica astfel rezultată este alcătuită din muzicii imediat recognoscibile, iar demersul împlinește dorințele mai vechiului neoclasicism sau „revenirii la Bach” [3, p. 67].

În capitolul 3. **Perpetuarea chipului Maicii Domnului în genurile muzicii catolice**, se relevă formarea și dezvoltarea tradiției marianice în domeniul artistic se menționează rolul prioritar care l-au jucat cele două branșe: ortodoxă bizantină și romano-catolică, detașarea cărora a exercitat o influență semnificativă asupra tratării ideii marianice în arta răsăriteană și cea apuseană.

Tematica mariologică trezește un interes deosebit în cultura muzicală universală de la confluența secolelor XX–XXI. Unul din compozitorii contemporani din Republica Moldova, care se adresează acestei tematici este V. Ciolac, lista de lucrări al căruia cuprinde cele mai multe opusuri consacrate reflectării Chipului Maicii Domnului și se înscriu în cadrul genurilor muzicii catolice: *Stabat Mater* pentru cor și orchestră (1997), *Ave Maria* pentru cor feminin și orchestra de cameră (1999), *Magnificat* pentru cor, soliști și orchestră (2004), *Salve Regina* pentru cor, soliști și orchestra de coarde (2007). De asemenea, este cert faptul că lucrările nominalizate relevă diferite episoade ce au fost oglindite în Evanghelie și găsesc o abordare profundă în cadrul învățaturii Bisericii Romano-Catolice.

Lucrările studiate în acest capitol descoperă, prin prisma genului tradițional, trăsăturile esențiale ale chipului Maicii Domnului, perpetuate în cultura muzicală autohtonă contemporană. În subcapitolul 3.1. **Repere stilistice în interpretarea modelului de gen în lucrarea *Stabat Mater* pentru cor și orchestra de coarde**, sunt investigate tratările conceptuale originale ale

textului *Stabat Mater* ce se înscriu în dimensiunile așa-numitului concept al timpurilor noi, care tratează textele canonice în spirit emotiv-psihologic. Compozitorul păstrează textul canonic latin, însă utilizează doar 19 din cele 20 de strofe omițând strofa XVII. *Stabat Mater* este alcătuită din 12 părți care se succed după principiul contrastului și care pot fi secționare reieșind din text în două compartimente egale în sensul reflectării chipului Maicii Domnului. Primul (strofele 1–6) relevă suferințele Ei legate de chinurile pe care le suferă Fiul său. Al doilea (strofele 7–12) reprezintă rugăciunea către Preasfânta Maică a fiecărui creștin care ar vrea să împărtășească alături de Ea chinul durerii insuportabile și ar dori să o simtă și el pentru a ușura greutatea suferinței, tristeții ce o apasă.

În următorul subcapitol, **3.2. Paralele stilistice de abordare a textului canonic în *Magnificat* pentru cor mixt soliști și orchestra simfonică**, este analizat *Magnificatul* de V. Ciolac, utilizând ca suport științific conceptul contemporan cu privire la varianta-model, aplicat în muzicologia modernă în baza lucrării omonime de J. S. Bach. În urma analizei comparative a celor două lucrări, variantelor de structurare a textului în cadrul *Magnificatului*, sunt evidențiate unele trăsături ce țin de diversitatea amplasării versurilor în cadrul unor forme variate, utilizarea unui limbaj contemporan care dovedește o tratare novatorie a semanticii cuprinse în versurile poetice. Totodată se reliefează și unele particularități constante pentru genul de magnificat precum a) temeiul, ce-l constituie textul canonic consacrat Proslăvirii Maicii Domnului; b) limba latină ca reprezentare a confesiunii creștine inițiale; c) gen de dimensiune amplă; d) rolul predominant al corului. Pe lângă trăsăturile constante, se manifestă și un șir de particularități individuale ale abordării componistice, inclusiv structurarea textului în 7 părți (în loc de 12 bachiene); diferența în utilizarea mijloacelor timbrale și corelarea dintre cor și soliști.

Subcapitolul **3.3. Imnuri marianice**, este divizat în două părți. Compartimentul **3.3.1. Tematica mariologică reflectată în creația *Ave Maria* de V. Ciolac**, propune o viziune contemporană individuală asupra rugăciunii nominalizate, în sensul adaptării acesteia la forma muzicală. Compozitorul V. Ciolac utilizează textul canonic al rugăciunii nominalizate, realizând o tratare individuală a acestuia în sensul adaptării la forma muzicală. Textul original este alcătuit din șase rânduri poetice, autorul aplică un procedeu des întâlnit în lucrul cu textul și anume repetarea rândurilor sau a cuvintelor textului, pentru amplificarea formei lucrării. Astfel, se reliefează o structură tripartită cu o structură internă disproporțională.

În **3.3.2. *Salve Regina* de V. Ciolac – un exemplu contemporan de antifon marianic**, pentru prima dată este cercetată integral creația nominalizată, din punct de vedere al formei și limbajului muzical. Principiul *varietas* fiind unul din particularitățile specifice pentru antifonele marianice se manifestă în lucrarea dată în toate elementele structurii muzicale, începând cu organizarea materialului sonor, armonie, abordarea modală (aluziile modale temporare) și

finisând cu forma, care se dovedește a fi destul de variată. O constantă în cadrul creației în cauză, este afirmarea leitritmului (pătrimea cu punct și optimea) ce predomină pe parcursul materialului sonor, oferind o diversitate de nuanțe în ceea ce privește caracterul muzicii și, totodată, reliefând esența semantică a lucrării – Proslăvirea Maicii Domnului.

3. 4. Concluzii la capitolul 3.

Observațiile pe marginea lucrărilor religioase cu tematică mariologică ale lui V. Ciolac analizate pe parcursul capitolului 3, ne permit să formulăm unele concluzii privind diversitatea genurilor în care se imprimă chipul Maicii Domnului, după cum și variabilitatea metodelor de tratare a subiectelor relevate.

1. Studiind lista lucrărilor scrise de V. Ciolac, am ajuns la concluzia că unul din principalele motive abordate pe parcursul creației sale este legat de tematica reflectării vieții Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și în special a celor mai importante evenimente ale vieții sale pe pământ. Autorul pe de o parte își exprimă într-o formă artistică pietatea, admirația și stima față de Maica Mântuitorului, iar pe de altă parte perpetuează chipul Ei în componistica autohtonă, îmbogățind nu doar sfera tematică, ci și paleta genurilor prin reînvierea speciilor vechi.

2. Evidențiem faptul că *Stabat Mater*, *Magnificat*, *Ave Maria*, *Salve Regina* sunt amplasate în perimetrul spațiului sacral nou de la confluența secolelor XX–XXI și se înscriu în dimensiunile așa numitei concepții a timpului nou care tratează textele canonice în spiritul emotiv-psihologic. Adresarea la speciile vechi semnaleză o reînviere a genurilor canonice ale muzicii creștine, situată în cadrul artei contemporane.

3. Am constatat că lucrările *Stabat Mater*, *Magnificat*, *Salve Regina* reprezintă genuri din cadrul muzicii romano-catolice care pentru prima dată sunt abordate în arealul culturii muzicale autohtone.

4. Am stabilit că opusurile, în care V. Ciolac perpetuează chipul Maicii Domnului, pot fi divizate în două grupuri: primul cuprinde cele de dimensiuni ample cum sunt *Stabat Mater*, *Magnificat*, și al doilea – cele de dimensiuni mici, ca *Ave Maria* și *Salve Regina*.

5. Putem afirma că toate lucrările nominalizate, reieșind din componența interpretativă, se atribuie genului muzicii vocal-instrumentale, iar grație faptului că rolul predominant îl joacă corul, opusurile aparțin domeniului muzicii corale.

6. Am apreciat că unul dintre indicii principali care în cea mai mare măsură determină forma și genul creațiilor prezentate în capitolul dat este textul canonic utilizat de compozitor nu în traducere, ci în limba originală latină ceea ce demonstrează și existența dimensiunii sacrale care se conține anume în specificul limbii în care se interpretează opusul, determinând și planul imagistico-semantic.

7. Se evidențiază conceptul lucrării *Stabat Mater* reflectat în linia dramaturgică, ce demonstrează o ascensiune, ultima parte (XII) acumulând o maximă intensitate care se revarsă într-un imn măreț, unde predomină o atmosferă solemnă; starea emotivă surprinde prin momentul de concentrare, fiind legat de rugăciunea înflăcărată relatată grație imnului maiestuos, ilustrând speranța luminoasă și încrederea că rugăciunea va fi auzită și va împărtăși marea bucurie a vieții din Rai.

8. Se denotă că evoluția procesului de laicizare realizat pe parcursul secolelor anterioare aduce la faptul că în sec. XX varietatea tratării libere a tematicii religioase ce se produce prin prisma modificării genurilor-modele formează un substrat considerabil al culturii muzicale universale. În acest sens compozitorul V. Ciolac realizează creații în care se mențin cele mai semnificative elemente ce țin de structurarea textului canonic și semantica imaginilor muzicale.

9. În urma analizei comparative a *Magnificatului* de V. Ciolac cu lucrarea omonimă de J.S. Bach, utilizând ca suport științific conceptul contemporan cu privire la varianta-model, putem concluziona că, V. Ciolac a compus o lucrare ce se axează pe de o parte pe tradițiile ce țin de tratarea textului canonic care se înscriu în cadrul muzicii catolice, pe de altă parte structurarea și modul de amplasare a stihurilor demonstrează prevalarea conceptului ce vine din ortodoxie.

10. Se conturează că lucrarea *Salve Regina* semnată de V. Ciolac reprezintă o abordare contemporană a antifonului marianic în care autorul păstrează integral textul în limba latină, genul vocal-instrumental. Axarea pe principiul *varietas* ca unul din reperatele principale compoziționale relevă la fel menținerea unui element al genului-model. Totuși elementele limbajului muzical se încadrează în spațiul muzicii contemporane.

11. Se atestă că piesa *Ave Maria* de V. Ciolac se bazează pe una dintre cele mai semnificative rugăciuni ce s-a afirmat în branșa muzicii catolice care, trecând prin fenomenul de secularizare, la fel treptat se înscrie în cadrul muzicii de concert. Compozitorul propune o viziune contemporană asupra rugăciunii.

12. Putem constata că utilizarea unui limbaj contemporan în toate opusurile nominalizate demonstrează o tratare novatorie a semanticii cuprinse în versurile poetice și, totodată, aduce la apariția unor specii noi, ce se axează pe un model în care sunt păstrate cele mai importante trăsături ale canonului de gen și stil.

În capitolul 4. **Spațiul sacral al creației muzicale a compozitorului V. Ciolac: stilistica lucrărilor compuse în baza psalmilor** se menționează că o altă sursă de inspirație pentru V. Ciolac devine psalmul, ce este reprezentat în *Miserere* (1995), *Psalmodia* (1999), *Laudate Dominum* (2001). Prin prisma acestor lucrări compozitorul amintește despre esența religioasă a psalmilor și de sensurile lor primordiale, compozitorul racordându-se la valorile creștine universale.

Psalmul ca gen muzical cuprinde multiple posibilități de etalare, fie ca parte componentă a lucrărilor ample, fie ca o creație de sine stătătoare. Fiind practicat în serviciile divine de cult ortodox, catolic, protestant, ebraic sau în cadrul altor confesiuni contemporane, în urma schimbărilor ce s-au produs pe parcursul unui timp îndelungat, el poate fi interpretat nu doar în cadrul serviciului divin, dar și în sălile de concert. Capitolul este organizat, la rândul său, din două subcapitole. În primul, **4.1. Particularități stilistice în *Psalmodia* pentru orchestră**, este argumentată teza despre prezența unei variante modificate contemporane a psalmului. Pornind de la noțiunile de bază ale teoriei psalmului precum noțiunea de psalmodie și cele trei tipuri de psalmodiere a textelor biblice: *psalmodie in directum*, *antifonică* și *responsorială*; organizarea modală și arhitectonică a psalmilor; tipologia modelelor psalmice se efectuează o analiză detaliată a lucrării instrumentale semnate de V. Ciolac.

Subcapitolul **4.2. Reconstruirea unor elemente ale genurilor muzicii catolice în creația psalmică a lui V. Ciolac** este divizat în două compartimente: **4.2.1. *Laudate Dominum* (Ps. 117) pentru cor mixt și orgă** și **4.2.2. *Miserere* (Ps. 51) pentru cor feminin a cappella și orgă**, în care pentru prima dată este efectuată analiza complexă a celor două piese. Arhitectonica lucrării *Laudate Dominum* conturează o formă strofică, unde fiecare strofă are la bază un material muzical nou și se divizează, la rândul ei, în microstructuri. În același timp, grație textului aici se reliefează o macroformă alcătuită din două compartimente mai mari ce diferă nu numai după dimensiuni, dar și după caracterul expunerii, ultimul reprezentând o ascensiune a imaginilor artistice, zugrăvirea tabloului solemn al proslăvirii Domnului.

În lucrarea *Miserere* V. Ciolac nu s-a limitat la utilizarea textului canonic latin al psalmului, dar a reconstruit și alte caracteristici specifice genurilor vechi ale muzicii catolice precum contrapunctul, ostinato ritmic, factura de tip arhaic ce modelează unele texturi precum *discant* cu organizare metrică simultană la toate vocile, multivocalitate cu ison repetitiv, dublări intervalice alternante. Totuși, aceste elemente caracteristice polifoniei vechi sunt cuplate în așa mod încât produc senzația unei sonorități tipice pentru omofonia de tip acordic, în primul rând, grație relației preponderent silabice între text și muzică la toate vocile, iar în al doilea rând, datorită diferențierii funcționale a vocilor în cadrul facturii, în melodice și armonice (secundare),

4.3. Concluzii la capitolul 4.

Tratarea artistică a genului de psalm în creațiile muzical-spirituale ale lui V. Ciolac demonstrează utilizarea unei varietăți genuistice inedite și se extinde, pe planul diversității componentelor interpretative, de la lucrările vocal-corale până la cele orchestrale. Unele dintre creațiile compuse în baza psalmilor rămân în limitele muzicii bisericești, altele depășesc perimetrul muzicii eclesiastice, transformându-se în opusuri concertistice cu tematică religioasă, în care sunt păstrate majoritatea trăsăturilor canonice ale genului de psalm. Reieșind din cele

expuse, putem constata cele mai principale particularități ale metodelor de abordare a psalmului în lucrările analizate pe parcursul capitolului 4.

1. Structura poetică deosebită a psalmilor conține multiple posibilități latente pentru a servi drept suporturi textual-semantice importante în cadrul diferitor confesiuni, fiind frecvent utilizat nu doar în serviciile de cult dar și în domeniul muzicii de concert în tratare contemporană.

2. Din formele principale de intonare a psalmilor se evidențiază *psalmodia* ca manieră de interpretare primordială. Am luat în considerare faptul că pe parcursul mai multor secole în stilistica genului de psalm au avut loc transformări puternice, ca rezultat al schimbărilor ce s-au desfășurat într-o perioadă îndelungată s-au produs mutații stilistice semnificative, astfel, alături de statutul liturgic, psalmul a căpătat statutul de gen laic concertistic.

3. Am constatat că lucrarea orchestrală *Psalmodia* de V. Ciolac reprezintă o variantă contemporană modificată a speciei generice date, fapt demonstrat prin realizarea unei compoziții de muzica instrumentală simfonică, care păstrează particularitățile specifice genului vocal primar. Compozitorul modelează structura acestuia, conturând *psalmodia responsorială*, utilizând conceptul de *tonus peregrinus*; autorul recurge la varierea motivică a temei-*initium* care, totodată, poartă amprenta unei formule melodice vocale legată de genul muzical-textual de bază, cel al psalmului.

4. Piesele corale ale lui V. Ciolac care au la bază textul psalmilor *Laudate Dominum* și *Miserere* ce conturează pentru prima dată aria tematică respectivă în componistica autohtonă, pot fi tratate din perspectiva întemeierii unei tradiții de reactualizare a genurilor vechi de muzica religioasă occidentală. În același timp, aceste lucrări, ce au fost analizate, aici în premieră, din punct de vedere a formei, genului și a particularităților stilistice în cadrul acestui studiu, necesită o abordare din perspectivă diacronică.

5. De remarcat faptul că în lucrările *Psalmodie*, *Laudate Dominum* și *Miserere*, V. Ciolac recurge la structurarea formei în baza principiului strofic, pornind de la organizarea prosodică a textului latin. Prin aceasta, compozitorul se încadrează în limitele canonului de gen al psalmului, în care textul are un rol principal. Autorul menține organizarea strofică chiar în piesele instrumentale cu tematică religioasă, structurează arhitectonica lucrărilor în baza versului presupus, reprezentând astfel o trăsătură stilistică individuală.

6. O altă caracteristică stilistică identificată de noi în lucrările lui V. Ciolac este axarea lucrărilor pe principiul de dezvoltare variantică și variațională atât în piesele de dimensiuni mici cât și în cele de proporții mai ample.

7. V. Ciolac nu se limitează doar la utilizarea textului canonic latin al psalmilor, ci reconstruiește și alte caracteristici stilistice specifice genurilor vechi ale muzicii romano-catolice

precum mijloacele contrapunctice, ostinato ritmic, diferite forme de factură de tip arhaic, inclusiv recitarea simultană (silabică) la toate vocile, multivocalitatea cu isonuri, dublările intervalice alternante. Totuși, aceste elemente specifice texturilor vechi sunt cuplate astfel, încât produc senzația unei sonorități specifice pentru omofonia de tip acordic, în primul rând, grație relației preponderent silabice între text și muzică la toate vocile, iar, în al doilea rând, datorită diferențierii funcționale a vocilor, în melodice și armonice (secundare), după V. Holopova, ce pe parcursul dezvoltării își schimbă statutul funcțional.

8. În reliefarea facturii corale, un rol aparte îi revine contrapunctului ritmic, care conturează un anumit grad de plasticitate. Din alt punct de vedere, schimbul frecvent al dinamicii oferă o nuanțare a imaginilor muzicale.

9. Prin faptul că V. Ciolac reconstruiește în lucrările sale unele particularități ale genurilor muzicii catolice el contribuie la îmbogățirea tezaurului muzicii autohtone, descoperind noi posibilități de reactualizare și, totodată, de reînviere a valorilor spirituale ce s-au păstrat în trecut, oferindu-le în același timp o tratare contemporană și individuală.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică importantă soluționată în teză, care se referă la *poetica muzical-istorică a muzicii spiritual-religioase*, rezidă în *identificarea aspectelor generale* legate de *modelarea stilistică* a genurilor muzicale de sorginte catolică în creația lui V. Ciolac, abordare ce a condus la *definirea metodei sale componistice*, în perspectiva *evaluării aportului compozitorului* la perpetuarea tradițiilor muzicii religioase autohtone.

În procesul investigațiilor științifice întreprinse în scopul rezolvării problemei înaintate în teza de față, am ajuns la unele concluzii care, de fapt, constituie „portretul” stilistic al domeniului vizat. Rezultatele principale ale cercetării pot fi rezumate în următoarele concluzii.

1. În lumina celor expuse, se poate conchide că originalitatea creației lui V. Ciolac, văzută prin prisma genurilor muzical-religioase analizate, aflate în strânsă corelație cu direcțiile stilistice abordate de compozitor, se concretizează în a) lărgirea paletelor de modele genuistice selectate în cadrul componisticii contemporane naționale; b) fundamentarea bazelor creației în muzica spirituală occidentală, după cum și în muzica religioasă ortodoxă; c) intuirea specificității tiparelor canonice și modelarea integrală a acestora în formele și genurile proprii artei culte, prin intermediul unor mijloace ale limbajului muzical sintetic.

2. Studiind activitatea artistică a compozitorului, am ajuns la concluzia că putem delimita trei perioade în creația sa, în care s-au evidențiat anumite lucrări, din cadrul unei bogate și variate paletelor genuistice, în care autorul abordează un vast cadru tematic. Astfel, prima – de pregătire profesională (1975–1993), este marcată de apariția primelor opusuri realizate sub îndrumarea profesorilor, după cum și a lucrărilor realizate de sine stătător. Cea de a doua (1993–2012), se caracterizează prin acumularea experienței în domeniu și prin atingerea unui nivel de măiestrie profesionistă. Perioada a treia începe cu anul 2013 și este relevantă prin crearea lucrărilor ce demonstrează un anumit grad de maturitate.

3. Am constatat, prezența unor modalități multiple de a integra și expune, prin prisma unor genuri și specii ale muzicii eclesiastice, a intereselor sale preocupări spirituale.

4. Este cert faptul, că cea mai mare parte a creațiilor lui V. Ciolac o alcătuiesc compozițiile corale cu tematică religioasă, dintre care un grup important reprezintă lucrări inspirate din genurile muzicii catolice. Compozitorul manifestă o orientare stabilă spre *genurile și formele canonice* ale muzicii eclesiastice occidentale. Sistemul lor este bine prezentat în portofoliul componistic al lui V. Ciolac.

5. *Metoda de abordare* a acestor genuri este una *tradiționalistă*, care prevede respectarea strictă a principalelor modele de interpretare a textelor sacre și a formelor de prezentare a Cuvântului Domnului prin muzică, modele ce au fost aprobate pe parcursul mai multor secole de

dezvoltare a muzicii creștine de limbă latină. Această concluzie poate fi argumentată în felul următor.

5.1. Nu sunt identificate devieri substanțiale de la textul canonic latin. Compozitorul nu a avut necesitatea de a include comentarii suplimentare care în secolul XX–XXI se manifestă prin completarea cu alte texte de origine religioasă sau laică.

5.2. Conținutul muzical și sfera imagistică nu au suferit mutații radicale, încadrându-se în tiparele tradiționale ale genurilor.

5.3. La nivelul dramaturgic și cel compozițional lucrările se înscriu în perimetrul modelelor-standard ale muzicii eclesiastice catolice.

5.4. Abordarea tradiționalistă a modelelor de gen contribuie inevitabil la *standardizarea unităților lexicale muzicale* ce vizează utilizarea formulilor melodico-ritmice și sintactice din diferite epoci.

6. Astfel, *ipoteza de cercetare*, lansată în teza de față privind esența metodelor de creație ale lui V. Ciolac, își găsește confirmarea în axarea pe canoanele muzicii spirituale occidentale care sunt tratate într-un mod individual.

7. Stilul componistic al opusurilor ce se înscriu în perimetrul muzicii catolice poate fi identificat ca unul coral concertistic fiind format sub influența tradițiilor muzicale ale Barocului, Clasicismului și Romantismului apusean. Trăsăturile principale ce definesc stilul coral concertistic al compozitorului includ: structurarea formei în baza principiului strofic, ideea de concertare, realizată în dezvoltarea factuală și timbrală, care se manifestă prin contrastele multiple ale registrelor, timbrelor corale, contrapunerea *solo* și *tutti* prin scara extinsă a gradațiilor dinamice etc.

8. Lucrările muzical-spirituale ale lui V. Ciolac demonstrează prezența *interferențelor stilistice*, care pot fi observate atât pe segmentul de geneză catolică al muzicii creștine în creația autorului, cât și în unele opusuri separate.

9. În pofida varietății generice a lucrărilor muzicale cu tematică religioasă în creația lui V. Ciolac, a fost identificat un complex relativ stabil de mijloace utilizate din domeniul intonațional-tematic, structural, tonal-armonic, factual etc.

10. Orientarea creației proprii spre tiparele stilistice ale genurilor muzicale eclesiastice și aderarea la metodele de lucru tradiționale ale componisticii, pe care compozitorul le manifestă în lucrările analizate în teza de față, după părerea noastră, sunt generate de unele *calități profesionale și statutul social* al lui V. Ciolac.

10.1. Interesele de creație ale lui V. Ciolac se pliază cu sarcinile funcționale, pentru a fi fructificate sub forma unor lucrări cu tematică religioasă care îmbină în mod organic ambele sfere din activitatea compozitorului. Mai mult ca atât, creația componistică a lui V. Ciolac poate fi

privită ca un rezultat al *difuziei funcționale* a trăsăturilor specifice ale muzicii de concert cu cele ale muzicii de cult. Însă, acest aliaj stilistic a fost stabilit în tradiția componistică profesională cu mult timp înainte de V. Ciolac care, evident, s-a inspirat din sursa inepuizabilă a genurilor muzicii religioase predestinate interpretării în concert. Aparent, caracterul *reglementar* al domeniului muzicii religioase a influențat substanțial metodele de lucru componistic ale lui V. Ciolac care-l caracterizează ca pe un reprezentant al direcției denumite metaforic de Șt. Niculescu prin expresia "fuga înapoi" [3, p. 67].

11. Majoritatea opusurilor muzical-spirituale investigate dovedesc urmarea unui *model* preluat dintr-o epocă concretă. Fiind un rezultat al interpretării individuale a modelului de către autor, ele demonstrează o multitudine de interacțiuni, ce pe parcursul procesului de sintetizare presupune asimilarea unor noi calități stilistice. Axarea pe un anumit model oferă posibilitate compozitorului de a realiza într-o formă inedită o entitate nouă, totodată conținând în sine informații despre epoca în care a fost elaborat conceptul, stilemele, normele sistemului lingvistic și, în același timp, readuce în prim-plan principiile morale și etice specifice muzicii bisericești. Replicarea celor mai importante trăsături specifice ale genului și, totodată, îmbogățirea lor cu un conținut nou, care reflectă viziunile proprii ale compozitorului, a condus la realizarea unei lucrări muzicale originale ce poate fi cercetată prin prisma corespunderii cu un model, privit de pe pozițiile calităților de bază păstrate în procesul modelării.

12. Însăși identificarea variantelor de modele stilistice sau a unor caracteristici specifice pentru acestea în opusurile muzicale cu tematică religioasă ale lui V. Ciolac ne permite să afirmăm, că metoda componistică de bază a compozitorului poate fi determinată ca reminiscență, reprezentând o reinterpretare artistică a unor fenomene bine cunoscute ale trecutului, care se reactualizează în creația spirituală componistică a autorului.

Rezultatele cercetării realizate au determinat formularea următoarelor **recomandări** care conturează eventualele perspective ale problemei investigate.

1. Deschiderea perspectivei pentru problematica abordată în teză de față poate servi ca un suport pentru cercetări ulterioare ale lucrărilor cu tematica religioasă în creația compozitorului V. Ciolac, ceea ce va permite acoperirea întregii diversități a paletelor componistice a autorului, contribuind, în același timp, la aprofundarea cunoștințelor științifice despre procesele contemporane în domeniul muzicii religioase.

2. Metodele de compoziție identificate în procesul de analiză a muzicii religioase de filieră catolică pot fi testate în cadrul cercetării lucrărilor spirituale ce aparțin domeniului muzicii ortodoxe.

3. Un interes științific indiscutabil îl reprezintă, în special, corelarea tradițiilor bisericești și a celor seculare sau relația canonului cu stilul în lucrările spirituale ale lui V. Ciolac, pe baza

textelor religioase, care nu au analogii de interpretare muzicală în trecut, cum ar fi unele rugăciuni citite în cadrul serviciului divin.

4. Cercetarea poate fi continuată în două direcții – de comparare a rezultatelor componistice ale lui V. Ciolac cu experiența în domeniu a compozitorilor contemporani, ce vizează aspectul sincron, și continuarea trasării unor paralele cu alte fenomene stilistice din perspectivă istorică cu referire și la aspectul diacronic.

5. Astfel, rezultatele științifice ale tezei de față pot fi aplicate în soluționarea problemelor din cadrul disciplinelor adiacente precum semantica muzicală, axiologia, teoria conținutului muzical etc.

6. Perspectivele de continuare a cercetărilor realizate se deschid în direcția studiilor interdisciplinare de profil umanistic, în special, hermeneutica și semiotica muzicală, precum și culturologia, cu scopul aprofundării istorico-culturale a fenomenelor din domeniul muzicii spirituale.

7. Materialele tezei pot servi drept punct de pornire pentru abordarea problemei intertextului sub aspect muzical în creația compozitorului V. Ciolac, reieșind din faptul că o mare parte a lucrărilor analizate demonstrează influența tradițiilor muzicale ale Barocului, Clasicismului și Romantismului apusean.

BIBLIOGRAFIA AUTOREFERATULUI

În limba română:

1. Nagacevschi E. Genurile muzicii catolice în creația lui Vladimir Ciolac. În: Arta 2002. Arte plastice. Arhitectură. Muzică. Teatru. Cinema. Chișinău, 2002, p. 74-75.
2. Reminiscență. În: Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române. București: Litera Internațional, 2002. <https://dexonline.ro/definitie/reminiscen%C8%9B%C4%83> (vizitat 12.02.2016).
3. Sava I. Ștefan Niculescu și galaxiile muzicale ale secolului XX. București: Editura Muzicală, 1991. 263 p.
4. Vasile V. Evoluția psalmului ca gen muzical (I). În: Muzica , 2014, nr. 2, p. 28-85.

În limba rusă:

5. Балабан Л. Всенощное бдение Владимира Чолака: жанровые и композиционные особенности. В: Ануар științific: muzică, teatru, arte plastice. Chișinău: Valinex, 2013, nr. 3 (20), c. 155-160.
6. Гарднер И. Богослужбное пение Русской Православной Церкви. Том II: История. Москва: Православный Свято-Тихоновский Богословский Институт, 2004. 528 с.
7. Гуляницкая Н. Поэтика музыкальной композиции. Теоретические аспекты русской духовной музыки XX века. Москва: Языки славянской культуры, 2002. 430 с.
8. Лесовиченко А. Европейские музыкально-культурные каноны. Новосибирск: Изд-во НГОНБ, 2004. 216 с. <http://www.orthedu.ru/uchposob/mirov-cultur/6693-13.html> (vizitat 28.09.2015).
9. Мартынов В. Игра, пение и молитва в русской богослужбно-певческой системе. Москва: Филология, 1997. 208 с.
10. Мартынов В. История богослужбного пения. Москва: РИО Федеральных архивов; Русские огни, 1994. 240 с.
11. Мартынов В. Культура, иконосфера и богослужбное пение Московской Руси. Москва: Прогресс - Традиция, Русский путь, 2000. 224 с.
12. Мироненко Е. Современная духовная музыка в Молдове. В: Музыка и Библия. Вып. 4. Киев: 1999, с. 229-238.
13. Урванцева О. Канон и стиль в духовно-концертной музыке русских композиторов XX века. В: Проблемы музыкальной науки. Уфа, 2010, №2 (7), с. 143-147.
14. Урванцева О. Стилизовое моделирование в духовно-концертной музыке русских композиторов XIX-XX веков: автореф. дис. ... доктор искусствоведения. Магнитогорск, 2011. 39 с.
15. Циркунова С. О композиции и формообразовании в Магнификате В. Чолака. В: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică. Chișinău: Valinex, 2014, nr.1 (21), p. 137-140.

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

1. Articole științifice în reviste de profil recunoscute

Categoria B:

1. Gîrbu E. Reconstruirea elementelor genurilor muzicii catolice în „Miserere” pentru cor feminin *a cappella* de V. Ciolac” În: *Arta. Seria Arte Audiovizuale: Muzică, Teatru, Cinema. Serie nouă.* 2015, vol. XXIV, nr. 2, p.107-111. ISSN 2345-1181

Categoria C:

2. Gîrbu E. *Missa* lui V. Ciolac: Tradițiile genului ecleziastic în contemporaneitate. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică.* 2015, nr.3 (26), p. 18- 26. ISSN 2345-14-08
3. Gîrbu E. Particularități stilistice în *Psalmodia* pentru orchestra de Vladimir Ciolac. În: *Anuar științific: Muzică, Teatru, Arte Plastice.* 2013, nr.3 (20), p. 33-40. ISSN 1857-2251 ISBN 978-9975-9925-4-1 ISBN 978-9975-9886-6-7
4. Gîrbu E. Perpetuarea chipului Maicii Domnului în *Stabat Mater* de V. Ciolac. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică.* 2015, nr.1 (24), p. 105-111. ISSN 2345-14-08
5. Gîrbu E. Psalmul ca un model de gen în lucrarea orchestrală „*Psalmodia*” de Vladimir Ciolac. În: *Artă și educație artistică. Bălți,* 2014, nr. 1 (23), p. 51-56. ISSN 1857-0445
6. Gîrbu E. Repere semantice în *Magnificat* de V. Ciolac. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică.* 2015, nr.3 (26), p. 35-39. ISSN 2345-14-08
7. Gîrbu E. „*Salve Regina*” de V. Ciolac – un exemplu contemporan de antifon marianic. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică.* 2015, nr.2 (25), p. 114–122. ISSN 2345-14-08
8. Gîrbu E. Tematica mariologică reflectată în creația „*Ave Maria*” de V. Colac. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică.* 2014, nr.1 (21), p.151-157. ISSN 2345-14-08

2. Articole în culegeri științifice

2.1. Culegeri științifice internaționale:

9. Gîrbu E. Repere imnografice și liturgice ale antifoanelor marianice: *Salve regina* de V. Ciolac ca model de reflectare modernă a surselor tradiționale. În: *Folclor și postfolclor în contemporaneitate.* 2014, p. 251-256.

3. Materiale / teze la forurile științifice naționale/ internaționale

3.1. Conferințe internaționale în republică:

10. Gîrbu E. Fenomenul intertextului în Missa lui V. Ciolac. În: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale. Rezumatele lucrărilor*. 2015, p.11. ISBN 978-9975-9617-5-2
11. Gîrbu E. Metodele de abordare a secvenței medievale *Dies Irae* – o mostră de inmografie creștină, în *Requiem de V. Ciolac*. În: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale. Rezumatele lucrărilor*. 2016, p. 12. ISBN 978-9975-9617-8-3
12. Gîrbu E. Reactualizarea muzicii catolice în creația componistică autohtonă: „*Laudate Dominum*” de V. Ciolac. În: *Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Rezumatele comunicărilor*. 2015, p. 53-55. ISBN 978-9975-9617-6-9
13. Gîrbu E. Repere inmografice și liturgice ale antifoanelor marianice: *Salve Regina* de V. Ciolac ca model de reflectare modernă a surselor tradiționale. În: *Folclor și postfolclor în contemporaneitate*, 11-12 decembrie, 2014. *Rezumatele lucrărilor*. 2014, p. 35-36. ISBN 978-9975-9617-3-8
14. Gîrbu E. Tradițiile muzicale ale Barocului în *Requiem de V. Ciolac*. În: *Educația artistică: Realizările trecutului și provocările prezentului. Conferința Științifică Internațională dedicată aniversării a 75 de ani de învățământ artistic superior din Republica Moldova*, 25-26 noiembrie 2015. *Rezumatele lucrărilor*. 2015, p.48-49. ISBN 978-9975-9617-52-196-3

ADNOTARE

Gîrbu Ecaterina. Orientări stilistice în creația lui Vladimir Ciolac inspirată din genurile muzicii catolice. Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în studiul artelor și culturologie, specialitatea 653.01 – Muzicologie, Chișinău, 2016.

Structura tezei: Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 235 denumiri, 149 de pagini ale textului de bază, 4 anexe inclusiv exemple muzicale, tabele structural-analitice, textele lucrărilor și schiță biografică a compozitorului V. Ciolac.

Cuvinte-cheie: Vladimir Ciolac, creația corală, tematica religioasă, genurile muzicii catolice, texte canonice, figurile muzical-retorice, varianta-model, modelare stilistică, compozitor din Republica Moldova.

Domeniu de studiu: istoria muzicii naționale – creațiile cu tematica religioasă ale compozitorilor din Republica Moldova.

Scopul lucrării constă în cercetarea trăsăturilor stilistice ale creațiilor cu tematica religioasă ale lui V. Ciolac, în baza caracteristicilor (parametrilor, tiparelor) principale ale genurilor muzicii catolice și a tradițiilor multisekulare de abordare componistică a acestora.

Obiectivele tezei cuprind: evaluarea canoanelor (invariantelor sau modelelor) de genuri eclesiastice în domeniul muzicii romano-catolice care se află în perimetrul intereselor de creație ale compozitorului V. Ciolac; dezvăluirea specificului de tratare a textului în lucrările spirituale ale compozitorului; identificarea parametrilor structurali, stilistici și semantici în lucrările semnate de V. Ciolac, în procesul de analiză a opusurilor muzicale care aparțin genurilor liturgice și extra-liturgice de cult creștin occidental, precum și muzicii de concert; evidențierea aportului compozitorului la îmbogățirea repertoriului componistic autohton.

Problema științifică soluționată în teză se referă la *poetica muzical-istorică a muzicii spiritual-religioase* și rezidă în *identificarea aspectelor generale* legate de *modelarea stilistică* a genurilor muzicale de sorginte catolică în creația lui V. Ciolac, abordare ce a condus la *definirea metodei sale componistice*, în perspectiva *evaluării aportului compozitorului* la perpetuarea tradițiilor muzicii religioase autohtone.

Noutatea științifică și originalitatea constă în introducerea în circuit științific a unor lucrări muzicale noi semnate de V. Ciolac, în analiza opusurilor muzicale din punctul de vedere al canoanelor (invariantelor sau modelelor) de gen specifice tradiției eclesiastice catolice, în identificarea elementelor esențiale de stil ale lucrărilor muzicale religioase. Este o primă încercare în muzicologia națională de a argumenta utilizarea unei metode analitice în baza criteriului universal, cel al canonului de gen al muzicii romano-catolice, care a condiționat o interpretare stilistică individuală a prototipurilor eclesiastice în lucrările compozitorului fiind orientată spre tradițiile muzicii spirituale occidentale. Abordarea stilistică a permis extinderea cercetărilor științifice la nivelul caracterizării metodei componistice a autorului.

Semnificația teoretică. În baza analizei complexe a opusurilor cu tematică religioasă ale lui V. Ciolac, considerate din perspectiva interacțiunii canoanelor bisericești ale genurilor muzicii catolice, tradițiilor istorice ale muzicii religioase universale și realizărilor individuale ale compozitorului, teza aduce un aport în aprofundarea științifică a fenomenului muzicii religioase și determinarea rolului acesteia în creația componistică contemporană. Cercetarea descoperă un cadru mai larg în direcția studiilor interdisciplinare de profil umanistic, cu scopul investigării din punct de vedere istorico-cultural a proceselor din domeniul muzicii spirituale.

Valoarea aplicativă a tezei. Materialele și rezultatele cercetării pot fi solicitate în cercetările istoriei muzicii naționale, în practica concertistică și uzul eclesiastic; ele pot fi folosite în predarea disciplinelor *Istoria muzicii naționale*, *Istoria muzicii religioase*, *Literatura corală*, *Formele muzicale*, *Istoria muzicii contemporane* în diferite instituții de învățământ artistic.

Implementarea rezultatelor științifice. Teza de doctor a fost discutată la ședințele Catedrei *Muzicologie și compoziție*, în cadrul Seminarului științific de profil al AMTAP, și pe data de 25.03.2016 a fost recomandată spre susținere. Materialele tezei au fost aprobate în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale în anii 2012–2015, precum și în 14 publicații științifice – 9 articole și 5 rezumate.

АННОТАЦИЯ

Гырбу Екатерина. **Стилевые ориентиры творчества Владимира Чолака в жанрах католической музыки.** Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения и культурологии, специальность 653.01 – Музыкаведение, Кишинэу, 2016.

Структура работы: введение, 4 главы, основные выводы и рекомендации, библиография из 235 наименований, 149 с. основного текста, приложения, в том числе – нотные примеры, структурно-аналитические таблицы, канонические тексты сочинений и биографический очерк композитора В. Чолака.

Ключевые слова: Владимир Чолак, религиозная тематика, хоровое творчество, жанры католической музыки, литургические циклы, канонический текст, музыкально-риторические фигуры, стилевое моделирование, композитор Республики Молдова.

Область исследования: история национальной музыки – сочинения религиозной тематики композиторов Республики Молдова.

Цель работы состоит в исследовании стилистических особенностей сочинений религиозной тематики В. Чолака при опоре на основные характеристики жанров католической музыки, а также на многовековые традиции их композиторской интерпретации.

Задачи исследования: изучение церковных жанровых канонов римско-католической музыки, составляющих область творческих интересов В. Чолака; раскрытие специфики трактовки текстов в духовно-музыкальных сочинениях композитора; идентификация структурных, стилистических и семантических параметров музыкальных опусов В. Чолака, относящихся к литургическим и внелитургическим жанрам западной христианской традиции, а также к сфере концертной музыки; определение вклада композитора в обогащение национального репертуара.

Научная новизна и оригинальность работы заключается во введении в научный обиход новых произведений В. Чолака, в методе анализа музыкальных опусов на основе универсального критерия – сопоставления с жанровыми канонами римско-католической музыки, обусловившими авторскую стилистическую интерпретацию, опирающуюся на традиции западноевропейской духовно-музыкальной культуры. Стилистический подход позволил выйти на уровень характеристики творческого метода композитора.

Научная проблема, разрешенная в исследовании, относится к сфере *музыкально-исторической поэтики* духовной музыки и состоит в *выявлении стилистических аспектов* сочинений духовно-религиозной тематики В. Чолака, которые стали результатом творческой трактовки музыкальных канонических жанров католической музыки на основе *стилевого моделирования*, при опоре на традиции мировой музыкальной культуры, что способствовало определению *творческого метода* В. Чолака и его вклада в развитие традиций религиозной музыки.

Теоретическое значение диссертации состоит в углублении научных знаний о феномене современной духовной музыки и ее роли в актуальном композиторском творчестве, что стало возможным благодаря анализу сочинений религиозной тематики В. Чолака в перспективе взаимодействия церковных канонов католической музыки, традиций их воплощения в западноевропейской композиторской практике и индивидуально-авторских подходов композитора.

Практическая значимость работы. Материалы и результаты исследования могут быть востребованы в изучении национальной музыки, в концертной и богослужебной практиках, использованы в курсах *истории национальной музыки, истории церковной музыки, хоровой литературы, музыкальных форм, истории современной музыки* и т.д. различных учебных заведений художественного образования.

Внедрение научных результатов. Диссертация обсуждалась на заседаниях кафедры *музыкаведения и композиции*, научного семинара АМГИИ по специальности 653.01 – Музыкаведение и 25.03.2016 рекомендована к защите. Материалы исследования нашли отражение в выступлениях автора на национальных и международных научных конференциях АМГИИ в 2012–2015 гг., а также в 14 научных публикациях – 9 статьях и 5 тезисах.

ANNOTATION

Gîrbu Ecaterina. Stylistic reference points of the creativity by Vladimir Ciolac in genres of Catholic music. The thesis for scientific degree of the doctor of Arts and Culturology, specialty 653.01 – Musicology, Chisinau, 2016.

Thesis structure: introduction, 4 chapters, the main conclusions and recommendations, the bibliography from 235 titles, 149 pages of the main text, the appendix, including musical examples, analytical tables, canonical texts of compositions and biographical sketch of the composer V. Ciolac.

Keywords: Vladimir Ciolac, religious subject, choral creativity, genres of Catholic music, liturgical cycles, initial text, musical and rhetorical figures, option model, style modelling, composer of the Republic of Moldova.

Area of research: history of national music – the composition of religious subject of composers of the Republic of Moldova.

The purpose of work consists in research of stylistic features of compositions of religious subject of V. Ciolac at a support on the main characteristics of genres of Catholic music, and also centuries-old traditions of their composer interpretation.

Research problems: studying of the church genre canons of Roman Catholic music making area of creative interests of V. Ciolac; disclosure of specifics of interpretation of texts in spiritual and musical compositions of the composer; identification in the course of the analysis of structural, stylistic and semantic parameters of the musical opuses of V. Ciolac relating to liturgical and extra liturgical genres of the western Christian tradition, and also the sphere of concert music; definition of a contribution of the composer to enrichment of national repertoire.

Scientific novelty and originality of work consists in introduction to scientific use of new works of V. Ciolac, in a method of the analysis of musical opuses on the basis of universal criterion – the genre canons of Roman Catholic music which have caused the author's stylistic interpretation relying on traditions of the Western European spiritual and musical culture. Stylistic approach has allowed to come to the level of the characteristic of a creative method of the composer.

The scientific problem resolved in the research belongs to the sphere of musical and historical poetics of a sacred music and consists in identification of stylistic aspects of compositions of spiritual and religious subject of V. Ciolac which became result creative interpretation of musical initial genres of Catholic music on the basis of style modelling, at a support on tradition of world musical culture that promoted definition of a creative method of V. Ciolac and his contribution to development of traditions of religious music.

Theoretical value of the thesis consists in deepening of scientific knowledge of a phenomenon of a modern sacred music and its role in actual composer creativity that has become possible thanks to the analysis of compositions of religious subject of V. Ciolac in the long term of interaction of church canons of Catholic music, traditions of their embodiment in the Western European composer practice and individual and author's approaches of the composer.

Practical importance of work. Materials and results of research can be demanded in research of national music, in concert and liturgical practitioners, stories of modern music, etc. of various educational institutions of art education are used in courses of history of national music, history of church music, choral literature, musical forms.

Implementation of scientific results. The theses have been discussed on the *Musicology and composition* chair meetings, within the framework of scientific seminar, specialty 653.01 – Musicology and on the 25.03.2016 have been recommended for approval. Researches Materials have found reflection in the speeches of the author on national and international scientific conferences organized at the Academy of Music, Theatre and Fine Arts in 2012–2015 and have been published in 14 scientific papers – 9 articles and 5 theses.

GÎRBU ECATERINA

**ORIENTĂRI STILISTICE ÎN CREAȚIA LUI VLADIMIR CIOLAC
INSPIRATĂ DIN GENURILE MUZICII CATOLICE**

SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

Aprobat spre tipar: 29.09.2016
Hîrtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2,0

Formatul hîrtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.
Comanda nr. 115/16

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
str. A. Mateevici, 60, Chișinău, MD-2016